

שיר השירים (19)

צדיקים תחילתן יסורים, אך בהמשך, "וימינו תתבקני"
שמאלו תחת לראשי (ב, ו)

הלא ידענו, אמר הגאון רב חיים מוואלוז'ין, שימין היא המידה המקרבת ושמאל היא הדוחה, ואמרו חז"ל: לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת, כלומר: קודם שמאל דוחה ורק לאחר מכן ימין מקרבת, וכך היא הנהגת הקב"ה, כמו שאמרו חז"ל (בראשית רבה, פרשה סו): צדיקים תחילתן יסורים וסופם שלווה, קודם השמאל דוחה, היסורים, אחר כך הימין מקרבת, השלוה. ולכן כוונת הפסוק: "שמאלו תחת לראשי", כלומר: בתחילה יסורים, כי הראש הוא ההתחלה, אולם כל זה הוא רק בתחילה, אך לאחר מכן "וימינו תתבקני", תסובבני כל חיי, והחיבוק הוא בכל הגוף.

כמוצא שלל רב "תהלים"

שמאלו תחת לראשי וימינו תתבקני (ב, ו)

כשהאדם עומד ופניו למזרח, הדרום מימינו והצפון לשמאלו, כידוע: הרוצה להחכים, ידרים, להעשיר, יצפין, הרי שהשמאל רומז לעושר, והימין לחכמה. ורמז הכתוב שהעושר הוא רק אמצעי, ועל האדם לעסוק בו לפרקים. כמו מי שמניח את צורו למראשותיו ופתחו רק בעת הצורך, אבל החכמה צריכה להיות עיסוקו התמידי, בבחינת "וימינו תתבקני".

מעשה ברבי סעדיה גאון זצ"ל, ששאל חייט אחד כמה תפירות תפר היום. ענה החייט: וכי כמה אותיות יש בתורה? רבי סעדיה גאון הזדעזע שכן לא ידע כמה אותיות בתורה, ניסה לספור ולא עלתה בידו כמה פעמים, עד שהשתמש בשמות הקדושים, ובא מלאך וגילה לו כמה אותיות יש בתורה. מדוע ענין זה כה הטריד את מנוחתו של רבי סעדיה גאון, עד שהוצרך להטריח מלאך לגלותו מנין האותיות? ביאר הבן איש חי: החייט לא ידע כמה תפירות עשה, אבל אין זה משנה משום שזה רק אמצעי, על מנת שיקבל שכרו, אבל העיסוק בתורה, הוא הוא הדבר האמיתי, וכאן אי ידיעת מנין האותיות הרי ודאי דבר חמור הוא, לכן הזדעזע רבי סעדיה גאון. זהו שנאמר: "שמאלו תחת לראשי", האמצעי, העושר הוא רק תחת לראשו, אבל "וימינו תתבקני", העיסוק בחכמה צריך להיות כל הזמן, ללא הפסקה.

ספר "ומתוך האור" הגדה של פסח

סמכוני בְּאִשִּׁישׁוֹת רַפְדּוֹנִי בַּתְּפוּחִים כִּי חוֹלַת אֶהְבֶּה אָנִי
(ב, ה)

"סמכוני" תחילתו ס"מ, הוא הקליפה הטמאה. אומרת כנסת ישראל כי אמנם נכון שאם הייתי מתאמצת לחפש את הקב"ה בין הבנים כמו התפוח המוסתר בעצי היער, הייתי מוצאת אותו. אך "סמכוני" אותיות ס"מ, כי הקליפה הטמאה היא המפרעת בעדי לתור אחר ה' יתברך ומונעת ממני להתקרב אליו. ואני היום בגלותי כחולה המבקשת מזור ותרופה למכאובי, ולכן רבונו של עולם, "סמכוני בְּאִשִּׁישׁוֹת", חזקני וסמכני על ידי "אִשִּׁישׁוֹת" אלו עוגות מבריות המחזקות אותי ועשויות מסולת נקיה, כלומר, הטעימני ממתיקות תורתך כדי שארצה לרדוף אחריו. "רַפְדּוֹנִי בַּתְּפוּחִים", תקיף אותי בתפוחי הזהב, במצוותיך ובחוקותיך ועזור לי להדבק בהם, כי "כִּי חוֹלַת אֶהְבֶּה אָנִי" על אף שאני בגלות, אך חולה אני לאהבתך ומשתוקקת אני לקרבתך ומצפה לרגע הנכסף שתבוא לגאלני.

הגדה של פסח "שירת דוד"

כִּי חוֹלַת אֶהְבֶּה אָנִי (ב, ה)

כלומר בקרב כל האדם באשר הוא שוכנים אהבות ותשוקות, אלא שעליו לדעת היאך לנווט אותם על הדרך הטובה והישרה. והיה אם זכה להוליך את תשוקתו אל "אִשִּׁישׁוֹת ותפוחים" אלו הלכות והגדות, וראשו שקוע בהן, הרי שיזכה לנווט את אהבתו אל הכיוון הנכון. ומרוב חשקו בתורה נעשה הוא חולה באהבתו ובכיסופיו אל הקודש. אולם אם חלילה וחס ריק הוא מתורה, הרי שאהבתו ותשוקתו מופנים אל היצר הרע רח"ל. על כן מבקשת כנסת ישראל "סמכוני בְּאִשִּׁישׁוֹת", בהלכות, "רַפְדּוֹנִי בַּתְּפוּחִים" בהגדות, כי "כִּי חוֹלַת אֶהְבֶּה אָנִי", זהו טבעי שיש בליבי אהבה ותשוקה, וחפצה אני שאהבתי תפנה אל הטוב, ותשוקתי תבער אל התורה הקדושה. מכאן למדים כי צריך כל יהודי לחזק את עצמו בשתי המעלות יחדיו. הן "בְּאִשִּׁישׁוֹת" בהלכות והן "בַּתְּפוּחִים" בהגדות, וחובה מוטלת עליו להשקיע את כל מרצו הן בלימוד הש"ס והפוסקים, בד בבד עם הגדות ומדרשי חז"ל וסיפורי התורה. לפי שכל סיפור תולדות חייהם של האבות הקדושים הם אוצר עשיר של מוסר השכל בעבורנו, לדעת את הדרך הנכונה בעבודת ה' יתברך, ויש מהם מלאי עצום ושפע גדול של אמונה תמימה ובטחון בהקב"ה. וכל המעמיק חקר במעשיהם הטובים של האבות הקדושים ובמידותיהם הנאצלות, בוודאי יזכה למלא את ליבו ביראת שמים טהורה ובאהבת ה' יתברך.

הגדה של פסח "שירת דוד"

הַשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצִבְאוֹת אוֹ בְּאֵילֹת הַשָּׂדֶה
אִם תַּעֲרִירוּ וְאִם תַּעֲזֹרוּ אֶת הָאֲהָבָה עַד שְׁתַּחֲפֹץ (ב,ז)
 אומר הקב"ה לכנסת ישראל, הנני משביע אתכם לבל תפצירו בי להחיש את הגאולה קודם זמנה, כי לא לטובתכם היא הדבר. ואף אם הנכם חשים כי הגיע כבר זמן גאולתכם, שהרי רבים מכם עולים ומתעלים בתורה וביראת שמים הן "באשישות", בהלכות, והן "בתפוחים", בהגדות, ואף זכיתם להגיע לדרגות עצומות עד כי "שמאלו תחת לראשי וימיני תחבקני" והקב"ה מחבק אתכם ברוב אהבתו אליכם, בכל זאת היזהרו מלדחוק את הקץ ואל לכם לעורר את האהבה "עד שתחפץ", עד לרגע שיגיע חפצו ורצונו של הקב"ה לגאול אתכם, כי לכל זמן ועת לכל חפץ. ואף אם ישראל בגלות בבחינת "צבאות ואילות השדה" הנתונים למרמס ורדופים בעיר תחת כפות רגליהם של חיות רעות המבקשות את נפשם, עדיין אסור להם לדחוק את השעה ואל להם להפציר בה' שיגאל אותם קודם העת הیدועה, כי עליהם להמתין "עד שתחפץ", בבחינת "בעיתה אחישנה"

הגדה של פסח "שירת דוד"

אִם תַּעֲרִירוּ וְאִם תַּעֲזֹרוּ אֶת הָאֲהָבָה עַד שְׁתַּחֲפֹץ (ב,ז)
 לפעמים שומע האדם חידוש טוב, רעיון מוסרי טוב, ומתעורר ורוצה לעשות מצוות, אך עד שהוא קם לעשות מעשה חולפת לה המחשבה וכבר אין לו הרצון לכך, מה לעשות? זה שאמר כאן שלמה המלך: "אִם תַּעֲרִירוּ וְאִם תַּעֲזֹרוּ אֶת הָאֲהָבָה עַד שְׁתַּחֲפֹץ". מסביר הרמב"ן: כאשר אתם מרגישים את האהבה, תתפסו אותה על חפץ. דהיינו, באותו הרגע שבו התעוררת, עשה מעשה, התעוררת ללמוד, קבע מיד חברותא, ואז כבר יהיה לך קשה לבטל זאת.

ספר "ומתוך האור" הגדה של פסח

הַשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצִבְאוֹת אוֹ בְּאֵילֹת הַשָּׂדֶה
 וכו' (ב,ז)
 יש לשאול, מה ענינם של חיות השדה לשבועה זו? יש לומר, הנביא ישעיהו אומר (מה, כג): "לי תכרע כל ברך תשבע כל לשון", ומשמע שאף לשונות בהמות וחיות גם הן בכלל זה, כי גם להם יש לשון לשיחת חיות וכדומה, ואם כן כמו שהאדם בטרם שנברא נשבע לעשות את הפעולות השייכות לו, כך כל הברואים נשבעים כל אחד לעשות את שליחותו ושלא להזיק לאדם כאשר אין ראוי להזיקו, ולכן אינם מזיקים לאדם שהרי נשבעו על כך, אבל אם האדם נשבע לשוא ולשקר, מאחר והוא עצמו עובר על שבועתו, הרי גם החיות עוברות על שבועתן ומזיקות את מה שאינו ראוי להן. זו כוונת הפסוק כאן במה שתלה את שבועתם של ישראל בשבועות החיות: כי אם ישראל יקיימו שבועתם, אף החיות יקיימו את שבועתם, אבל אם הם יעברו על שבועתם, גם החיות יעברו, ומה שנקט "צבאות"

ואיילות" דווקא, הוא חידוש ורבותא: שאף אלו שאין דרכן להזיק כלל, מכל מקום אם יעברו ישראל על שבועתן, אף הצבאות ואילות השדה ישנו מהרגלן ויזיקו להם.
כמוצא שלל רב "שיר השירים"

הלכה: טעם אמירת אשרי

כתב הרמ"א (סימן קלא ס"א): מנהג פשוט לומר ואנחנו לא נדע וכו' וחצי קדיש אשרי למנצח וכו'... ובפסקי תשובות (אות ה) כתב: והטעם שאומרים שוב אשרי, כתבו ברוקח ובכלבו שהוא עפ"י הגמרא, כל האומר תהילה לדוד ג' פעמים בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, וטעם שאומרים דוקא אחר תפילת שחרית לפי שהתפללנו על מזון הנפש בק"ש ותפילה בטלית ותפילין וביחוד השי"ת ואהבתו ולכן אנו מבקשים עתה שישפיע לנו בחסדו מזון הגוף שיתן לנו אכלינו בעתו ויזמין לכל איש פרנסתו כמו שכתוב: פותח את ידיך וכו' **פסקי תשובות חלק ב'**

פתגם: לאהוב, פירושו להבין

ספר "שמחלה"

חקירה: חורש בשבת

שלושה צדדים: המלאכה היא ריפוי וריכוך הקרקע, או הכנתה לזריעה, או ייפוי הקרקע (מי טל חורש א: ריפוי או הכנה לזריעה. פרי משה שבת יא-א: ריפוי לזריעה) (שני הצדדים יחד, או ייפוי)
ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: מצוה יחידה

איש מירושלים נכנס אצל רבי שמואל סלנט ושאלה בפיו: בניס יש לי שיצאו לתרבות רעה, ועתה רוצים הם לתמוך בי תמיכה כספית, מותר לי להינות מכספם? השיב לו רבי שמואל: מצוה אחת נותרה בידם והיא כיבוד אב ואם, וגם זו רוצה אתה לשלול מהם.
ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף צח)

מזל טוב ליום הולדת של נכדי אריאל בן חביב

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, צדוק בן מרים, ויקטור חי בן יקוטה, שמחה ג'וזת בת אליז. זרע של קיימה לרינה בת זהרה אנריאת.
 גיינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

